

PUTOVANJE UKRAJINOM: PRIKARPATSKA GALICIJA

Prikarpatska Galicija (prijevodi s ukrajinskoga),
gl. ur. Jevgenij Paščenko, Zagreb: *Ucrainiana croatica*, 2017.

Zbornik *Prikarpatska Galicija (prijevodi s ukrajinskoga)* četrnaesta je knjiga u ediciji *Ucrainiana Croatica* kojom se obilježava deveta obljetnica njezina pokretanja.

Knjiga obuhvaća prijevode s ukrajinskoga jezika na hrvatski znanstvenih, publicističkih i književnih tekstova renomiranih ukrajinskih arheologa, etnologa, povjesničara, teoretičara književnosti, književnika i novinara koji prikazuju jednu od ukrajinskih regija – Prikarpatšku Galiciju te je rezultat suradnje zagrebačke ukrajinistike s partnerskim sveučilištima u Ukrajini.

Glavni je urednik zbornika dr. sc. Jevgenij Paščenko, hrvatski ukrajinist slavist, višegodišnji nastavnik na Katedri za ukrajinski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, pokretač edicije *Ucrainiana Croatica*. Autori su prijevoda predstavljених u zborniku diplomanti ukrajinistike i donedavni studenti, diplomirani ukrajinisti i nastavnici s katedre.

Zbornik *Prikarpatska Galicija* nastavlja predstavljati ukrajinske regije i upoznavati čitatelje s Ukrajinom, njezinom poviješću, kulturom (u prošlosti i danas), etničkom slikom, putovima koji su omogućili uspostavljanje neovisne ukrajinske države itd.

Sudjelovanjem diplomanata prevoditeljsko-kulturološkoga smjera studija ukrajinskoga jezika i književnosti u prevođenju ostvaruju se važne smjernice rada zagrebačke ukrajinistike – a to je afirmacija kvalifikacija stečenih tijekom studija te uključivanje studenata u stručnu (prevoditeljsku) i znanstveno-istraživačku djelatnost.

Zbornik se sastoji od “Predgovora” glavnoga urednika (str. 7–10), četiriju poglavlja – 1. “Povijesna razdoblja Prikarpatja” (str. 11–134); 2. “Etnički mozaik” (str. 135–204); 3. “Vasilj Stefanik” (str. 205–266) i 4. “Književni Ivano-Frankivsk / Stanislaviv” (str. 267–297) – te “Pogovora” (str. 298–299).

U “Predgovoru” se definiraju geografske granice Prikarpatja koje se prostiru od istočnoga prigorja Karpata do Češke i Poljske te kroz Ukrajinu do Rumunjske i obuhvaća Ivano-Frankivsku oblast podno Karpatskoga gorja, djelomično Lavovsku (na istoku) i Černivačku na jugu, upućuje na postojanje tragova u istraživanoj regiji povijesne povezanosti s hrvatskom kulturom, predstavlja regiju kao važan čimbenik u formiranju ukrajinskoga nacionalnog identiteta kroz djelovanje nacionalno angažiranih domoljuba.

Prvo poglavlje, “Povijesna razdoblja Prikarpatja”, obuhvaća prijevode deset znanstvenih članaka koji prikazuju povijest regije od najstarijih pronađenih kultura na tom

području – nalazište Galič, Marijampilj-I, Lančin-V, Verhnij Majdan-II, Jezupilj-I, Bukovina-IV, Olešiv, preko razdoblja naseljavanja područja od Slavena, srednjega vijeka, postojanja regije u sastavu Poljske (sredina 14. st. do 1772.) i Austro-Ugarske (1772. – 1918.), teškoga razdoblja borbe za integritet i nezavisnost Ukrajine od stvaranja Zapadnoukrajinske Narodne Republike (ZUNR), preko djelovanja oslobodilačkih pokreta Organizacije ukrajinskih nacionalista (OUN) i Ukrajinske ustaničke armije (UPA) do sovjetske intervencije.

Drugo poglavlje, “Etnički mozaik”, sastoji se od dva članaka, a uvodi nas u problematiku etnonacionalne i etnosocijalne slike Zapadne Ukrajine, daje pregled etnografskih značajki regije s posebnim osvrtom na običaje i obrede, gospodarske djelatnosti, arhitekturu, tradicionalnu odjeću i prehranu podregija, prikazuje književnu baštinu regije osvrćući se na ulogu klasika ukrajinske književnosti poput Vasilja Stefanika, Lesja Martoviča, Marka Čeremšine, ali i na stvaralaštvo te doprinos suvremenih pisaca koji potječu iz te regije – Oljge Babij, Oljge Slonjovske, Vasilja Babija, Mihajla Andrusjaka, Vasilja Lesiva, Mikole Vasiljčuka, Bogdana Tomenčuka i dr. te govori o društvenome aktivizmu usmjerenom na aktivaciju ukrajinskoga nacionalnog pokreta u Galiciji nakon revolucije 1848./1849.

Treće poglavlje sadržava prijevode osam članaka i posvećeno je Vasilju Stefaniku rođenom u Pokutju, klasiku ukrajinske književnosti, majstoru ekspresionističke novele čiji junaci odlaze u vječnost s pečatom autorova duha, ruše okvire već postojećega i zrače ljubavlju umjetnika koji ih je stvorio. U središtu je pozornosti njegova novela “Marija”, u kojoj se očituje dubina tajnih Stefanikovih ufanja u državnost Ukrajine. Stefanikova Marija ukrajinska je majka domoljubnih poriva, a odabir njezina imena nije slučaj: junakinja je nazvana imenom Majke Božje, ona je ujedno i prototip autorove majke. U poglavlju se također raspravlja o tragičnosti i dramatičnosti Stefanikove proze, umjetničko-verbalnoj slici svijeta u djelima pisca, žanrovsko-stilskim značajkama njegove novelistike te o simbolici i ulozi boja u njoj.

Četvrto poglavlje, “Književni Ivano-Frankivsk / Stanislaviv”, sastoji se od pet prijevoda i posvećeno je Ivano-Frankivsku, nekoć Stanislavivu, koji je nastao kao utvrda koja je štitila strateški Voloski put od napada Osmanlija i koji je odigrao važnu ulogu u kulturnoj i društvenoj povijesti Ukrajine. Nudi prijevode pripovijetki, eseja, reminiscencija o Ivano-Frankivsku suvremenih ukrajinskih pisaca – Tarasa Prohaska, Tarasa Žerebeckog, Jurija Izdrika koji su rodом iz toga grada (oblasti).

U “Pogovoru” se naglašava da je zbirka prijevoda *Prikarpatska Galicija* samo uvod u problematiku predstavljene regije te se naznačuju teme koje bi mogle pobuditi interes hrvatskih znanstvenika za daljnju razradu – od arheoloških do književno-komparativnih te povijesnih (podrijetlo Hrvata) i pravopisnih (među kojima je neriješeno

pitanje ukrajinsko-hrvatske transliteracije, odnosno prenošenja ukrajinskih vlastitih imena u hrvatski jezik).

Na kraju možemo zaključiti da predstavljeni zbornik *Prikarpatska Galicija (prijevodi s ukrajinskoga)* u recenziji akademika S. Pavljuka i prof. dr. sc. Gorana Pavela Šanteka, objavljen u nakladi Filozofskoga fakulteta u Zagrebu i udruge “Hrvatsko-ukrajinska suradnja”, predstavlja vrijedan prilog koji može biti izvrsna podloga i poticaj hrvatskim znanstvenicima za proučavanje hrvatsko-ukrajinskih paralela te može biti kvalitetan izvor informacija širem krugu hrvatskih čitatelja o povijesnim, kulturnim i društvenim aspektima Prikarpatske Galicije i Ukrajine općenito.

Tetyana Fuderer